

AGATA KRISTI

Ubistvo u
parohijskom
dvoru

TAJANSTVENI SLUČAJEVI
GOSPOĐICE MARPL

Prevela
Tatjana Bižić

■ Laguna ■

Naslov originala

AGATHA CHRISTIE® MISS MARPLE® THE MURDER AT THE
VICARAGE

The Murder at the Vicarage Copyright © 1930 Agatha
Christie Limited. All rights reserved.

Translation copyright © Agatha Christie Limited 2015.
All rights reserved.

AGATHA CHRISTIE, MISS MARPLE and the
Agatha Christie Signature are registered trade marks of
Agatha Christie Limited in the UK and/or elsewhere.
All rights reserved.

Agatha Christie®

TAJANSTVENI SLUČAJEVI GOSPOĐICE MARPL

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Rozalindi

Prvo poglavlje

TEŠKO JE ODLUČITI ODAKLE DA SE POČNE OVA PRIČA, ALI JE moj izbor pao na ručak jedne srede u parohijskom dvoru. Razgovor uglavnom nije imao nikakve važnosti za ono o čemu je ovde reč, pa ipak je obuhvatio i jednu ili dve sitne, mada rečite zgode koje će uticati na kasniji razvoj događaja.

Upravo sam bio isekao kuvanu govedinu (izrazito žilavu, uzgred budi rečeno) i, vraćajući se na svoje mesto, izneo mišljenje sasvim nedostojno moje sveštenečke haljine, da bi onaj ko bi ubio pukovnika Protera učinio uslugu svetu.

Moj mladi bratanac Denis smesta je rekao:

„Ove će reči biti navedene protiv tebe kad starog momka nađu okupanog u krvi. Meri će posvedočiti, zar ne, Meri? I opisaće kako si pritom osvetnički vitlao nožem za meso.“

Meri, koja je službu u parohijskom dvoru prihvatila samo kao odskočnicu ka boljoj sreći i višoj plati, odgovorila je na to glasno i poslovnim tonom: „Blitva“, i surovim gestom gurnula ka Denisu napukli tanjir.

Moja žena me je saosećajno upitala: „Bio je *vrlo* naporan?“

Nisam joj odgovorio istog trena jer mi je Meri, tresnuvši na sto tanjire s blitvom, gurnula pod sam nos činiju s kne-dlama jedinstveno mokrog i neprijatnog izgleda. „Ne, hvala“, rekao sam, na šta je Meri sa zveketom spustila činiju, pa izašla iz trpezarije.

„Živa šteta što sam tako grozna domaćica“, rekla je moja žena s prislenkom istinskog pokajništva u glasu.

Bio sam sklon da se složim s njom. Moja žena zove se Grizelda – ime izvanredno odgovara ženi jednog pastora, ali tu se taj sklad i okončava. Grizelda ni najmanje nije krotka.

Oduvek sam gajio stav da sveštenik treba da ostane neoženjen. Zašto sam nagovarao Grizeldu da se uda za mene posle jedva dvadesetčetvoročasovnog poznanstva zagonetno je i meni samom. Uvek sam smatrao da je brak nešto vrlo ozbiljno, u šta čovek treba da uđe tek posle dugog razmišljanja i odlučivanja, pri čemu posebno veliku pažnju treba posvetiti podudaranju ukusa i sklonosti.

Grizelda je od mene mlađa skoro dvadeset godina. Lepa je toliko da mozak zastaje i uopšte nije u stanju da bilo šta shvati ozbiljno. Nekompetentna je u svakom pogledu, živeti s njom pravo je iskušenje. Moju parohiju smatra svojevrsnom velikom šalom smišljenom njoj na zabavu. Latio sam se bio da joj preoblikujem svest, ali sam pretrpeo neuspeh. Sada sam ubeđeniji nego ikada da je po sveštenstvo celibat poželjan. Često sam to nagoveštavao i Grizeldi, ali bi mi se ona samo nasmejala.

„Mila moja“, rekao sam, „kada bi samo htela da uložiš malo pažnje...“

„Ulažem ponekad“, rekla je Grizelda, „ali sve u svemu, mislim da postaje još gore kad se trudim. Očigledno po prirodi *nisam* domaćica. Ustanovila sam da je bolje ako sve prepustim Meri i prosto se odlučim da živim u neudobnosti i jedem gadosti.“

„A šta je s tvojim mužem, mila moja?“, rekao sam prekorno, a zatim sam sledio primer đavola i citirao Sveto pismo radi sopstvene svrhe: „Pazi na vladanje čeljadi svoje...“*

„Misli na to koliko sreće imaš što nisi bačen lavovima“, hitro me je prekinula Grizelda. „Ili spaljen na lomači. Neukusna hrana, nahvatana prašina i mrtve ose po kući nisu neki razlog da se diže gužva. Pričaj mi još o pukovniku Proteru. Stare hrišćane je sreća pratila bar toliko da nisu imali crkvene tutore.“

„Taj starac je nadmeni grubijan“, rekao je Denis. „Nije ni čudo što mu je prva žena pobešla.“

„Ne znam šta je drugo i mogla da uradi“, rekla je moja žena.

„Grizelda“, oštro sam je prekorio, „ne dozvoljavam da tako govoriš.“

„Mili“, rekla mi je s ljubavlju moja žena, „pričaj mi o njemu. U čemu je bila nevolja? U tome što je gospodin Hos svaki čas davao migove i klimao glavom i krstio se?“

Hos nam je novi kapelan. Kod nas je jedva tri nedelje. Ima starinske visokosveštene poglede na crkvu i posti petkom. Pukovnik Protero je, s druge strane, veliki protivnik obreda u svakom obliku.

„Ne ovog puta, mada se usput dotakao i toga. Ne, sva muka je potekla od one zlosrećne funte gospođe Prajs Ridli.“

Gospođa Prajs Ridli je veoma pobožna pripadnica moje pastve. Na jutarnjoj misi na godišnjicu smrti svog sina stavila je u kesu za priloge novčanicu od jedne funte. Kada je kasnije čitala spisak priloženih iznosa, veoma ju je povredilo što je videla da je kao najveći prilog navedena novčanica od deset šilinga.

* Priče Solomonove 31:27. Smisao Daničićevog prevoda ne poklapa se međutim sasvim s engleskim prevodom ovog starozavetnog stiha, koji glasi: *She looketh to the ways of her household* – [vrsna žena] Stara se o svom domaćinstvu. (Prim. prev.)

Požalila mi se zbog toga, a ja sam joj, vrlo razumno, skrenuo pažnju na to da je verovatno pogrešila.

„Nismo mladi kao što smo bili“, rekao sam trudeći se da je taktično smirim. „Plaćamo danak poodmaklim godinama.“

Meni na čuđenje, moje su je reči izgleda samo dodatno razjarile. Rekla mi je da njoj to izgleda vrlo neobično i da se čudi što i ja nisam istog mišljenja. Zatim je othujala i, koliko sam shvatio, otišla da se izjada pukovniku Proteru. Protero je od onih ljudi koji uživaju da naprave gužvu u svakoj zamislivoj prilici. Napravio je, dakle, gužvu. Nažalost, napravio ju je u sredu. Sredom ujutru držim časove veronauke, što mi izaziva akutnu nervozu i dovodi me u stanje uznemirenosti koje će potrajati do kraja dana.

„Mora biti da to njega bar donekle zabavlja“, rekla je moja žena odajući utisak nekoga ko se trudi da nepristrasno proceni položaj. „Oko njega niko ne obleće i ne zove ga 'dragi vikare', i ne veze mu za Božić odvratne papuče i ne poklanja mu čarape za spavanje. Site su ga i žena i kćerka. Valjda ga raduje da se bar u nečemu oseti važan.“

„Nije morao zbog toga da se ponaša uvredljivo“, rekao sam s podosta žestine. „Mislim da mu je bilo sasvim jasno šta podrazumevaju reči koje je izgovorio. Hoće da pregleda sve crkvene račune da se uveri da nije bilo pronevere – tačno tu reč je upotrebio. Pronevere! Da li on to mene sumnjiči da sam utajivao crkvena sredstva?“

„Niko tebe ne bi sumnjičio ni za šta, mili moj“, rekla je Grizelda. „Ti si tako očigledno iznad svih sumnji da bi to zapravo stvarno bila izvrsna mogućnost. Baš bih volela da utajiš sredstva Društvu za širenje jevanđelja. Mrzim misionare – oduvek sam ih mrzela.“

Ukorio bih je svakako zbog toga, ali je u tom trenutku ušla Meri s nedokuvanim sutlijašem. Pobunio sam se, s pola

srca, ali je Grizelda rekla da Japanci uvek jedu nedokuvan pirinač i da im zbog toga mozak čudesno radi.

„Smela bih reći“, kazala je, „da kad bi jeo ovakav sutlijaš svaki dan do nedelje, održao bi zaista čudesnu propoved.“

„Bože sakloni“, rekao sam stresavši se od užasa. „Sutra uveče Protero dolazi da zajedno pregledamo račune“, nastavio sam zatim. „Moram da završim svoje izlaganje pred Muškim društvom anglikanske crkve. Dok sam pregledao literaturu, tako sam se zadubio u *Stvarnost* kanonika Širlija da nisam odmakao koliko je trebalo. Šta ti radiš danas posle podne, Grizelda?“

„Ispunjavam svoje dužnosti“, rekla je Grizelda. „Dužnosti vikarove žene. Čaj i skandali u pola pet.“

„Ko dolazi?“

Grizelda ih je pobrojala na prste dok joj je sjaj vrline ozarivao lice.

„Gospođa Prajs Ridli, gospođica Vederbi, gospođica Hartnel i ona grozna gospođica Marpl.“

„Meni se gospođica Marpl prilično dopada“, rekao sam. „Barem ima smisla za humor.“

„Ona je najgora spletkašica u selu“, rekla je Grizelda. „Uvek zna sve što se događa i uvek iz toga izvodi najgore moguće zaključke.“

Grizelda je, kao što sam već spomenuo, mnogo mlađa od mene. Kad dospe u moje životno doba, čovek zna da je najgore obično istinito.

„Samo nemoj *mene* da očekuješ na čaju, Grizelda“, rekao je Denis.

„Razbojniče!“, viknula je na njega Grizelda.

„Dobro, ali vidi, Proterovi su me *zaista* pozvali na tenis danas.“

„Razbojniče!“, ponovila je Grizelda.

Denis je mudro umakao, a Grizelda i ja smo pošli u svoju radnu sobu.

„Pitam se šta li ćemo imati uz čaj“, rekla je Grizelda sedajući na moj писаći сто. „Doktora Stouna i gospođicu Kram, pretpostavljam, i možda gospođu Lestrendž. Uzgred budi rečeno, navraćala sam juče do nje, ali bila je nekuda izašla. Da, sigurna sam da ćemo imati gospođu Lestrendž uz čaj. Njen dolazak je vrlo tajanstven, zar ne, i to što je iznajmila tamo dole kuću iz koje jedva i da izlazi. Čovek počne da pomišlja na detektivske romane. Znaš – 'Ko je bila ta tajanstvena žena prekrasnog bledeg lica? Kakva li joj je bila prošlost? Niko to nije znao. Lebdelo je oko nje nešto pomalo zloslutno.' Uverena sam da doktor Hejdok zna nešto o njoj.“

„Čitaš suviše mnogo detektivskih priča, Grizelda“, blago sam primetio.

„Ma nemoj, a ti?“, obrecnula se Grizelda. „Pre neki dan, dok si ti ovde pisao propoved, tražila sam *Mrlju na stepenicama* po čitavoj kući i na kraju sam došla da te pitam da je nisi negde video, i šta imam da vidim?“

Imao sam dovoljno obraza da pocrvenim.

„Uzeo sam knjigu sasvim slučajno. Jedna rečenica mi je privukla pažnju pa sam...“

„Znam ja te rečenice koje ti slučajno privuku pažnju“, rekla je Grizelda i veoma izražajno izdeklamovala: „A onda se desilo nešto veoma čudnovato – Grizelda je ustala, prešla na drugu stranu sobe i s ljubavlju poljubila svog ostarelog muža.“ Reči je propratila odgovarajućim postupcima.

„Da li je to nešto veoma čudnovato?“, upitao sam.

„Naravno da jeste“, rekla je Grizelda. „Shvataš li ti, Lene, da sam ja mogla da se udam za jednog ministra, jednog baroneta i jednog bogatog zastupnika kompanije, za trojicu oficira i jednog propalicu vrlo privlačnih manira, a ja sam ipak izabrala tebe? Zar te to ne zapanjuje veoma?“

„U ono vreme jeste“, rekao sam. „Često sam se pitao zbog čega si to uradila.“

Grizelda se nasmejala.

„Zato što sam se osećala vrlo moćno“, promrmorila je. „Svi ostali su prosto mislili da sam divna i da bi naravno za njih bilo vrlo lepo da me imaju. Za tebe sam međutim sve ono što ti se ne dopada i što ne odobravaš, a ipak nisi mogao da mi odoliš! Moja taština je pred tim bila potpuno bespomoćna. Mnogo je lepše biti nečiji tajni i očaravajući greh nego perjanica na nečijoj kapi. Ulivam ti zastrašujući nespokoj i sve vreme te pomalo neprijatno uzbuđujem, a ti me svejedno ludo obožavaš. Obožavaš me ludo, zar ne?“

„Naravno da sam ti vrlo privržen, mila moja.“

„O, Lene, ti mene obožavaš! Sećaš li se kad sam onog dana ostala u gradu i poslala ti telegram koji nisi dobio jer je sestra službenice u pošti rodila blizance pa je ona zaboravila da ga pošalje? U kakvom si samo stanju bio. Telefonirao si u Skotland jard i podigao si najstrašniju uzbunu.“

Ima stvari na koje čovek mrzi da ga podsećaju. Tom prilikom sam se zaista poneo neobično smešno.

„Ako nemaš ništa protiv, mila moja, ja bih da nastavim da pripremam ovo izlaganje za Muško društvo anglikanske crkve“, rekao sam.

Grizelda je uzdahnula, vrlo razdražena, raskuštrala mi kosu, ponovo je zagladila, pa rekla:

„Ne zaslužuješ me. Stvarno me ne zaslužuješ. Ući ću u zabranjenu vezu s ovim slikarem. Časna reč hoću. Zamisli samo kakav će skandal izbiti po parohiji.“

„Popriličan skandal vlada već ionako“, blago sam rekao.

Grizelda se nasmejala, dobacila mi poljubac, pa izašla kroz francuski prozor.

Drugo poglavlje

GRIZELDA STVARNO UME DA IZNERVIRA ČOVEKA. KAD SAM posle ručka ustao od stola, osećao sam da sam u odličnom raspoloženju da priprelim jedno vrlo snažno obraćanje Muškom društvu anglikanske crkve. Sad sam se osećao uzdrmano i nisam uspevao da se skrasim.

Samo što sam konačno uspeo da se usredsredim kad mi je u sobu dolelujala Leticija Protero.

Kažem dolelujala s dobrim razlogom. Čitao sam romane u kojima se opisuje kako mladi ljudi prosto pršte od životne snage – *joie de vivre*, veličanstvene mladalačke ispunjenosti životom... Svi mladi ljudi koje ja lično srećem podsećaju na bestelesne utvare.

Leticija danas posebno podseća na bestelesnu sablast. Lepuškata devojka, vrlo visoka i svetloputa, ali sva vetrenjasta, ulelujala mi je kroz francuski prozor rasejano čupajući svoju žutu beretku i promrmljala s nekim odsutnim iznenađenjem: „O, to ste vi!“

Od Starog dvora postoji jedan puteljak koji izbija iz šume tačno ispred naše baštenske kapije, tako da ljudi koji dođu

tuda prosto uđu na tu kapiju i pravo do francuskog prozora moje radne sobe umesto da zaobilaze dužim putem do prednjih vrata. Nije me iznenadilo što je i Leticija tako ušla, ali mi se nije dopadalo njeno držanje.

Ako dođete u vikarijat, trebalo bi da očekujete da ćete tu zateći vikara.

Ušla je i sručila se u jednu od mojih velikih fotelja. Čupkala je kosu, izgubljeno zagledana u tavanicu.

„Je li Denis tu negde?“

„Nisam ga video od ručka. Koliko sam shvatio, otišao je da igra tenis kod vas.“

„Jao“, rekla je Leticija, „nadam se da nije. Nikoga neće naći kod kuće.“

„Rekao je da si ga pozvala.“

„Valjda jesam. Samo što je to bilo u petak. Danas je utorak.“

„Danas je sreda“, rekao sam.

„Užasno!“, rekla je Leticija. „To znači da sam već treći put zaboravila da odem na ručak kod nekih ljudi.“

Srećom pa je to izgleda nije naročito mučilo.

„Je li Grizelda tu negde?“

„Pretpostavljam da ćeš je naći u ateljeu u vrtu, pozira Lorensu Redingu.“

„Čitav urnebes se podigao oko njega, znate“, rekla je Leticija. „Znate kakav je moj otac. Grozan je.“

„Zbog čega se podigao urn... oko čega je bilo neprilika?“, upitao sam.

„Oko toga što me je slikao. Otac je saznao za to. Zašto ne bih smela da poziram u kupačkoj haljini? Ako u njoj idem na plažu, zašto ne bih mogla i da budem naslikana u njoj?“

Malo je zastala pa nastavila:

„To je stvarno takva besmislica – otac je zabranio tom mladom čoveku da nam dolazi u kuću. Lorens i ja ćemo,

naravno, zabranu prosto zaobići. Dolaziću ovamo pa će me naslikati u vašem ateljeu.“

„Neće, dušo moja“, rekao sam. „Ne ako ti je otac zabranio.“

„O, zaboga“, rekla je s uzdahom Leticija. „Zašto ste svi tako naporni? Sva sam smoždjena. Potpuno. Da samo imam novca, otišla bih, ali bez novca ne mogu. Kad bi samo otac imao malo pristojnosti da umre, meni bi bilo sasvim dobro.“

„Ne smeš tako da govoriš, Leticija.“

„Pa ako neće da želim da umre, onda neka ne bude tako grozan s novcem. Ne čudi me što ga je moja majka napustila. Znete li da sam godinama verovala da je mrtva? S kakvim je to momkom pobegla? Je li bio fin?“

„Sve se to dogodilo pre nego što se tvoj otac doselio ovamo.“

„Pitam se šta li je bilo s njom. Pretpostavljam da će Ana uskoro imati neku romansu. Ana me mrzi – pristojna je prema meni, ali me mrzi. Ne dopada joj se što stari. U tim se godinama i skreće s puta, znate.“

Upitao sam se namerava li Leticija da provede čitavo popodne u mojoj radnoj sobi.

„Da niste možda negde videli moje gramofonske ploče?“, upitala me je.

„Nisam.“

„Kako je to zamorno. Znam da sam ih negde ostavila. I psa sam izgubila. I ručni sat mi je negde, samo to i nije naročito važno jer ionako ne radi. Bože, što mi se spava. Nemam pojma zašto kad ne ustajem pre jedanaest. Ipak, život mnogo iscrpljuje, za ne mislite i vi tako? Zaboga, moram da idem. U tri sata idem da vidim iskopine doktora Stouna.“

Pogledao sam na sat i video da je dvadeset pet do četiri.

„O, zar jeste? Grozno. Pitam se čekaju li me ili su otišli bez mene. Bolje da pođem, valjda, da nešto uradim što se toga tiče.“

Ustala je i odlelujala, dobacivši mi preko ramena:
„Reći ćete Denisu, zar ne?“

Automatski sam rekao: „Hoću“, i tek se prekasno dosetio da pojma nemam šta bi trebalo da kažem Denisu, ali zaključio sam da verovatno ionako nije važno. Zamislio sam se zatim o doktoru Stounu, čuvenom arheologu koji je odnedavno uzeo sobu u *Plavom vepru* da bi mogao da nadgleda iskopavanja jedne grobne humke što se nalazila na imanju pukovnika Protera. Između njih dvojice već je nekoliko puta izbijala svađa. Bio mi je zabavan taj poziv Leticiji da pogleda radove.

Kroz glavu mi je prošlo da je Leticija Protero pomalo koketa, pa sam se upitao kako li će se slagati s gospođicom Kram, arheologovom sekretaricom. Gospođica Kram je krepka mlada žena od dvadeset pet godina, bučnog ponašanja, rumene puti, puna zdrave životne snage, a u ustima kao da ima i nekoliko prekobrojnih zuba.

U selu su mišljenja o njoj podeljena – jedni misle da je devojka lakog morala, drugi da je krase čelična vrlina i name-ra da prvom prilikom postane gospođa Stoun. U svakom pogledu, gospođica Kram je sušta suprotnost Leticiji.

Mogao sam sasvim lepo da zamislim da u Starom dvoru ne vlada srećno raspoloženje. Pukovnik Protero se po drugi put oženio otprilike pre pet godina. Druga gospođa Protero je izrazito zgodna žena na jedan prilično neuobičajen način. Oduvek sam nagađao da odnosi između nje i njene pastorke nisu baš najskladniji.

Zatim su me prekinuli još jednom. Bio je to ovog puta moj kapelan Hos. Želeo je da zna pojedinosti mog razgovora s Proterom. Rekao sam mu da se pukovnik požalio na njegova „zastranjivanja u katoličanstvo“, ali da je prava svrha pukovnikovog dolaska bilo zapravo nešto sasvim drugo. Istovremeno sam iskoristio priliku da uložim i sopstvenu

primedbu i otvoreno sam mu rekao da se mora povinovati mojim pravilima. Hos je, sve u svemu, moje zamerke prihvatio dobro za svaku pohvalu.

Pošto je otišao, osećao sam prilično kajanje zbog toga što mi se ne dopada naročito. Uveren sam da su takva iracionalna dopadanja i nedopadanja prema pojedinim ljudima sasvim nehrišćanska.

S uzdahom sam shvatio da kazaljke sata na mom stolu pokazuju petnaest do pet, što je značilo da je u stvari pola pet, pa sam pošao u salon.

Tamo su se, uz šolje s čajem, okupile moje četiri parohijanke. Grizelda je sedela iza čajnog stočića i trudila se da izgleda prirodno u svom okruženju, ali je postigla samo to da se u njega uklapa još manje nego inače.

Rukovao sam se sa svim damama redom, pa seo između gospođice Marpl i gospođice Vederbi.

Gospođica Marpl je sedokosa stara dama blagog i prijatnog ponašanja; gospođica Vederbi je mešavina jeda i preterivanja. Od njih dve, gospođica Marpl je mnogo opasnija.

„Upravo smo razgovarale“, saopštila mi je Grizelda medenim glasom, „o doktoru Stounu i gospođici Kram.“

Kroz glavu mi je proletela obesna rima koju je sročio Denis: „Gospođica Kram ima narav živu, nikoga ne ferma ni za suhu šljivu.“

Odjednom me je spopala strašna želja da to izgovorim naglas samo da vidim kako li će gospe reagovati, ali sam, na svu sreću, uspeo da se suzdržim. Gospođica Vederbi je oporo rekla:

„Nijedna pristojna devojka ne bi to uradila“, pa je zatim s neodobravanjem stisnula tanke usne.

„Uradila šta?“, upitao sam.

„Postala sekretarica neoženjenom muškarcu“, rekla je gospođica Vederbi užasnutim tonom.

„O, mila moja, *ja* mislim da su oženjeni gori“, rekla je gospođica Marpl. „Setite se samo jadne Moli Karter.“

„Oženjeni muškarci koji žive razdvojeni od suprugama zloglasni su, naravno“, složila se gospođica Vederbi.

„Pa čak i neki koji žive sa suprugama“, tiho je promrmljala gospođica Marpl. „Sećam se...“

Prekinuo sam ta neprimerena prisećanja. „U današnje vreme, ipak, devojka može da se prihvati nekog posla potpuno isto kao i muškarac.“

„I da dođe na selo i odsedne u istom hotelu?“, rekla je gospođa Prajs Ridli strogim glasom.

Gospođica Vederbi je tiho rekla gospođici Marpl: „A sve sobe su na istom spratu...“

Gospođica Hartnel, lica ogrubelog od čestog boravka napolju, vesela duša od koje je sirotinja mnogo strepela, zapazila je glasno i bez ustručavanja:

„Taj jadnik neće ni znati šta ga je snašlo a ona će ga već uloviti. Prostdušan je kao nerođeno detence, to se vidi i golim okom.“

Čudo jedno kakvim se izrazima ponekad služimo. Zar bi ijedna od prisutnih dama natuknula nešto o detetu koje još nije zagukalo u kolevčici, svima naočigled?

„Odvratno, ja za to nemam druge reči“, nastavljala je gospođica Hartnel s uobičajenim pomanjkanjem takta. „Mora biti da je on od nje stariji bar dvadeset pet godina.“

Tri ostale gošće smesta su progovorile uglas i nepovezano o izletu za dečake iz crkvenog hora, o neprijatnom ispadu na poslednjem okupljanju majki i promaji u crkvi. Gospođica Marpl je iskričavim okom pogledala u Grizeldu.

„Zar ne mislite da je gospođica Kram možda samo želela da radi zanimljiv posao?“, upitala je moja žena. „I da u doktoru Stounu vidi samo poslodavca?“

Zavladao je muk. Nijedna od četiri gospe očigledno se nije slagala s ovim gledištem. Tišinu je razbila gospođica Marpl. „Mila moja“, rekla je tapšući Grizeldu po ruci, „ti si vrlo mlada. Mladi su tako neiskvareni i naivni.“

Grizelda je na to uvređeno rekla kako ona uopšte nije neiskvarena i naivna.

„Naravno da vi mislite samo dobro o svakome“, rekla je gospođica Marpl ne obraćajući pažnju na njeno protestovanje.

„Stvarno mislite da ona želi da se uda za tog ćelavog i dosadnog čoveka?“

„Koliko sam shvatila, on je prilično dobrostojeći“, rekla je gospođica Marpl. „Mada žestoke naravi, bojim se. Pre neki dan se ozbiljno posvađao s pukovnikom Proterom.“

Sve su se dame, vrlo zakopkane, nagnule ka njoj.

„Pukovnik Protero ga je optužio da je neznalica.“

„To sasvim liči na pukovnika Protera i sasvim je smešno“, rekla je gospođa Prajs Ridli.

„Liči na pukovnika Protera sasvim, ali nisam tako sigurna da je smešno“, odgovorila je gospođica Marpl. „Sećate se one žene koja je došla ovamo i rekla da je iz službe za socijalnu zaštitu, a pošto je prikupila priloge niko više ništa o njoj nije čuo i ispostavilo se da nije imala nikakve veze sa socijalnom službom. Skloni smo da budemo suviše poverljivi i prihvatamo ono što nam ljudi sami o sebi kažu.“

Ni u snu ne bih pomislio da za gospođicu Marpl kažem kako je suviše poverljiva.

„Izbila je nekakva gužva oko onog mladog slikara Redinga, zar ne?“, upitala je gospođica Vederbi.

Gospođica Marpl je zaklimala glavom. „Pukovnik Protero ga je izbacio iz kuće. Izgleda da je slikao Leticiju u haljini za kupanje.“

„Uvek sam ja mislila da ima tu nečeg između njih“, uskočila je gospođa Prajs Ridli. „Momak se stalno motao oko nje. Žalosno je što devojka nema majku. Maćeha nikad ne može da je zameni.“

„Smela bih reći da se gospođa Protero trudi koliko god može“, rekla je gospođica Hartnel.

„Devojke su prepredene“, vajkala se gospođa Prajs Ridli.

„Prava romansa, zar ne?“ Gospođica Vederbi je bila mekšeg srca. „Mladić je vrlo naočit.“

„Ali je raspusnik“, odbrusila je gospođica Hartnel. „Šta bi se drugo i moglo očekivati kad je umetnik! Pariz! Modeli! Golotinja!“

„Nije lepo što ju je slikao u kupačkoj haljini“, rekla je gospođa Prajs Ridli.

„Gospodin Reding slika i mene“, rekla je Grizelda.

„Vas ne slika u haljini za kupanje, mila moja“, kazala je gospođica Marpl.

„Moglo bi biti i nešto gore od toga“, vrlo ozbiljno je rekla Grizelda.

„Nevaljalice“, velikodušno je prihvatila njenu šalu gospođica Hartnel. Sve tri ostale dame izgledale su pomalo preneraženo.

„Mila Leticija vam je ispričala o tim neprijatnostima?“, upitala me je gospođica Marpl.

„Meni?“

„Da. Videla sam je kad je prošla kroz baštu prema vašoj radnoj sobi.“

Gospođica Marpl uvek sve vidi. Rad u bašti služi joj kao dobra dimna zavesa, a posmatranje ptica kroz dvogled uvek se može vrlo korisno preokrenuti.

„Spomenula mi je, da“, priznao sam.

„Gospodin Hos izgleda zabrinuto“, rekla je gospođica Marpl. „Nadam se da se nije iznurio radeći previše.“

„Jao, samo što nisam zaboravila!“; uzbuđeno je povikala gospođica Vederbi. „Znala sam da imam jednu vest da vam kažem. Videla sam doktora Hejdoka kako izlazi iz kuće koju je iznajmila gospođa Lestrendž.“

Sve su se gospe zgledale.

„Možda se razbolela“, natuknula je gospođa Prajs Ridli.

„Onda je sigurno nešto sasvim iznenada“, rekla je gospođica Hartnel. „Videla sam je danas u tri kako šeta po bašti i izgledalo mi je da joj ništa ne fali.“

„Mora biti da se doktor Hejdok i ona poznaju odavno“, rekla je gospođa Prajs Ridli. „Mada on o tome ništa ne govori.“

„Čudno je da nikad ništa nije *ni spomenuo*“, iznela je svoj stav gospođica Vederbi.

„Istini za volju“, rekla je Grizelda tihim, tajanstvenim glasom, pa zastala. Sve gospe su se uzbuđeno nagnule ka njoj.

„Sasvim slučajno *znam*“, nastavljala je Grizelda s dubokom izražajnošću, „njen muž je bio misionar. Užasna priča. *Pojeli su ga*, znate. Doslovno su ga pojeli. A nju su prisilili da postane poglavičina glavna žena. Doktor Hejdok je bio tamo s jednom ekspedicijom i on ju je spasio.“

Neko vreme su sve četiri gošće bile prosto van sebe, a onda je gospođica Marpl rekla prekorno, ali smeškajući se: „Nevaljalice!“ Lupnula ju je po ruci koreći je: „Nije to mudro, dušice. Ako budete izmišljali takve priče, ljudi će vrlo verovatno u njih i poverovati, a to ponekad ume da izazove razna zamešateljstva.“

U društvu je zavladala hladna atmosfera. Dve dame su ustale da pođu.

„Pitam se ima li zaista mladi Lorens Reding nešto s Leticijom Protero“, rekla je gospođica Vederbi. „Meni se sve čini da ima. Šta vi mislite, gospođice Marpl?“

Izgledalo je da se gospođica Marpl na to zamislila.

„Ne bih rekla. Ne s *Leticijom*. S nekim sasvim drugim, rekla bih.“

„Ali pukovnik Protero je sigurno mislio...“

„Meni se on uvek činio kao priglup čovek“, rekla je gospođica Marpl. „Od onih što utuve sebi u glavu pogrešnu ideju i onda je se zadrto drže. Sećate li se Džoa Baknela, koji je nekad držao *Plavog vepra*? Tolika se vika dizala oko toga što mu se kćerka viđa s mladim Bejljem, a u stvari je to sve vreme bila ona njegova koketna žena.“

Dok je to govorila gledala je pravo u Grizeldu i mene je odjednom obuzela ljutnja.

„Zar ne mislite, gospođice Marpl“, rekao sam, „da smo svi skloni da isuviše puštamo jeziku na volju. Ljubav prema bližnjem zla ne misli, znate. Kad se jezik glupo razmaše u zlonamernom ogovaranju, može da pričini neizmerno zlo.“

„Dragi moj vikare, vi niste od ovoga sveta“, odgovorila mi je na to gospođica Marpl. „Bojim se da kad neko tako dugo posmatra ljudsku prirodu kao što sam ja to radila, prestane da očekuje bogzna šta od nje. Smela bih reći da dokono tračarenje zaista jeste i pogrešno i loše, ali je i prečesto istinito, zar ne?“

Ta parćanska strela na rastanku pogodila je u metu.

Treće poglavlje

„OPAKA STARA ZLOĆA“, REKLA JE GRIZELDA ČIM SU SE VRATA zatvorila. Otpratila je gošće jednom grimasom, a onda pogledala u mene i prsnula u smeh.

„Lene, sumnjaš li ti zaista u mene da te varam s Lorensom Redingom?“

„Mila moja, pa naravno da ne.“

„Ali misliš da gospođica Marpl cilja na to. Predivno je kako si mi priskočio u odbranu. Kao... kao razjaren tigar.“

U trenu me je napala nelagoda. Jedan sveštenik anglikanske crkve nikada ne bi smeo da dovede sebe u takav položaj da ga opisuju kao razjarenog tigra.

„Smatrao sam da u ovom slučaju ne treba sve prosto da prođe bez ikakvog prigovora“, rekao sam. „Ipak, Grizelda, voleo bih da malo više vodiš računa o onome što govoriš.“

„Misliš na priču o ljudožderima?“, upitala me je moja žena. „Ili na moju aluziju da me Lorens slika sasvim nagu? Kad bi one samo znale da me u stvari slika u debelom plaštu s visokim okovratnikom od krzna – tako bezgrešnom da bih u njemu mirno mogla da izađem i pred papu – nigde

se ne promalja ni malčice grešne puti! Sve je tako čudesno čisto. Lorens nikad čak i ne pokuša da vodi ljubav sa mnom – uopšte ne mogu da shvatim zašto.“

„Svakako pošto zna da si udata žena...“

„Ne pretvaraj se da samo što si se iskrcao s Nojeve barke, Lene. Znaš vrlo dobro da je privlačna mlada žena s postarijim mužem dar nebeski za mladog čoveka. Mora da postoji neki drugi razlog – svakako nije to što nisam privlačna, jer jesam.“

„Svakako da ti ne želiš da te on zavodi?“

„N-eeee“, rekla je Grizelda s otezanjem koje mi se učinilo pomalo nedolično.

„Ako je zaljubljen u Leticiju Protero...“

„Gospođica Marpl izgleda ne misli da jeste.“

„Možda greši.“

„Gospođica Marpl nikada ne greši. Takve stare opasnice uvek su u pravu.“ Grizelda je malo zastala, pa onda rekla dobacivši mi hitar pogled iskosa: „Veruješ mi, zar ne? Mislim, to da nema ničega između Lorensa i mene.“

„Grizelda, dušo moja“, rekao sam, iznenađen. „Pa naravno.“

Moja žena mi je prišla i poljubila me.

„Volela bih da te nije tako grozno lako obmanuti, Lene. Ti bi meni poverovao šta god da ti kažem.“

„Nadam se da bih. Ipak, mila moja, molim te da obuzdavaš jezik i pripaziš šta govoriš. Upamti da ovim ženama izrazito nedostaje smisla za šalu i da sve shvataju ozbiljno.“

„Potrebno im je malo nemorala u životu“, rekla je Grizelda. „Onda se ne bi toliko bavile potragom za njim u tuđem životu.“

I s tim rečima je izašla iz salona, a ja sam, pogledavši na sat, pohitao da obavim neke posete koje su morale biti obavljene još ranije tog dana.

Večernja služba u sredu bila je slabo posećena kao i obično, ali pošto sam se presvukao i pošao da izađem kroz crkvu,

zatekao sam u njoj neku ženu koja je stajala sama-samcijata i zagledana u jedan od naših prozora s vitražom. Mi zaista imamo nekoliko lepih starih vitraža i samu crkvu vredi pogledati. Na zvuk mojih koraka žena se okrenula i tada sam video da je to gospođa Lestrendž.

Oboje smo se kolebali za trenutak, a onda sam ja progovorio: „Nadam se da vam se dopada naša mala crkva.“

„Divila sam se lektorijumu.“ Glas joj je bio prijatan i govorila je tiho a ipak vrlo razgovetno, s jasnim naglascima. „Žao mi je što sam se juče mimoišla s vašom ženom“, dodala je.

Razgovarali smo o crkvi još nekoliko minuta. Gospođa Lestrendž je očigledno bila kulturna žena i poznavala je pomalo istoriju crkve i arhitekturu. Zajedno smo izašli i pošli putem pošto se do vikarijata nije moglo stići a da se ne prođe pored njene kuće. Kad smo stigli do kapije, ljubazno me je pozvala:

„Hoćete li da uđete? Reći ćete mi šta mislite o onome što sam uradila unutra.“

Prihvatio sam poziv. Kuća se zvala Male dveri i ranije je pripadala jednom pukovniku koji je služio u Indiji. I protiv svoje volje, osetio sam olakšanje kada sam video da su uklonjeni mesingani stočići i burmanski idoli i da je kuća sada nameštena jednostavno, ali s besprekornim ukusom. Sve zajedno je ostavljalo utisak sklada i spokoja.

Sve više sam se pitao šta je dovelo takvu jednu ženu u Sent Meri Mid. Gospođa Lestrendž je tako očigledno bila svetska žena da se zaista činilo čudno što je odabrala da se zakopa na selu u unutrašnjosti.

U njenom lepo osvetljenom salonu prvi put sam imao priliku da je osmotrim malo bolje.

Bila je vrlo visoka žena, zlatne kose koja se presijavala u crvenkasto, ali su joj obrve i trepavice bile crne, mada

nisam mogao da procenim da li prirodno ili veštački. Ako je i bila našminkana, kao što sam mislio da jeste, onda je to bilo urađeno izvanredno umešno. Kad je bilo mirno, lice joj je pomalo podsećalo na sfinđu, a čudnije oči nikada nisam video – prelivale su se gotovo u zlatno.

Odevala se savršeno, a ponašala s nenameštenom otmenošću žene dobrog porekla, pa ipak je u njoj bilo nečega što se nije uklapalo i što me je zbunjivalo. Oko nje se osećalo nešto tajanstveno. Kroz glavu mi je prošla ona reč koju je izgovorila Grizelda – *zloslutno*. Besmislica, naravno, a ipak – da li je? Sinula mi je jedna nezvana misao: „Ova žena ni pred čim ne bi ustuknula.“

Razgovarali smo o krajnje normalnim temama, a ipak sam nekako imao utisak da ima tu još nečeg, sasvim drugačije prirode, što bi gospođa Lestrendž želela da mi kaže.

Uhvatio sam jednom ili dvaput na sebi njen pogled; gledala me je s nekim čudnim oklevanjem, kao da ne može da se odluči. Primetio sam da se strogo drži tema u kojima nema ničeg ličnog. Nije spominjala ni muža niti ikakvu rodbinu.

U pogledu joj je, međutim, sve vreme bila ta čudna usrdna molećivost, kao da mi govori: „Da vam kažem? Želela bih. Zar ne možete da mi pomognete?“ Na kraju je ipak zgasnula, ili sam možda sve bio umislio. Osećao sam se kao da mi je dat otpust. Ustao sam da pođem. Dok sam izlazio iz salona, osvrnuo sam se i video je kako gleda za mnom s neodlučnošću i nedoumicom na licu. Poveden trenutnim porivom, vratio sam se.

„Ako ima nešto što bih mogao da uradim...“

„Vrlo ljubazno od vas...“, rekla je sumnjičavo.

Oboje smo učitali. Onda je ona rekla:

„Volela bih da znam. Vrlo je teško. Ne, mislim da niko ne može da mi pomogne. Hvala vam ipak što ste ponudili.“

Učinilo mi se da je to sad konačno, pa sam otišao. Ali sam se pitao. U Sent Meri Midu nismo navikli na misterije.

Toliko nismo navikli da su me zaskočili čim sam iskoračio kroz kapiju. Gospođica Hartnel je odlična u trapavom i nezgrapnom zaskakivanju ljudi.

„Videla sam vas!“, uskliknula je s gromovitom razdraganošću. „Tako sam se uzбудila. Sad možete sve da nam ispričate.“

„O čemu?“

„O tajanstvenoj dami! Je li udovica ili negde ima muža?“

„Stvarno ne bih umeo da vam kažem. Nije mi rekla.“

„Vrlo neobično. Čovek bi pomislio da će sigurno spomenuti nešto uzgred. Skoro kao da ima neki razlog da ne govori o tome, zar se ne čini i vama?“

„Pošteno da vam kažem, meni ne.“

„Ah! Kao što reče draga gospođica Marpl, vi uopšte niste od ovoga sveta, vikare. Recite mi poznaje li se gospođa Lestrendž odavno s doktorom Hejdokom?“

„Nije ga spominjala, pa nisam ni ja.“

„Stvarno? Pa o čemu ste onda razgovarali?“

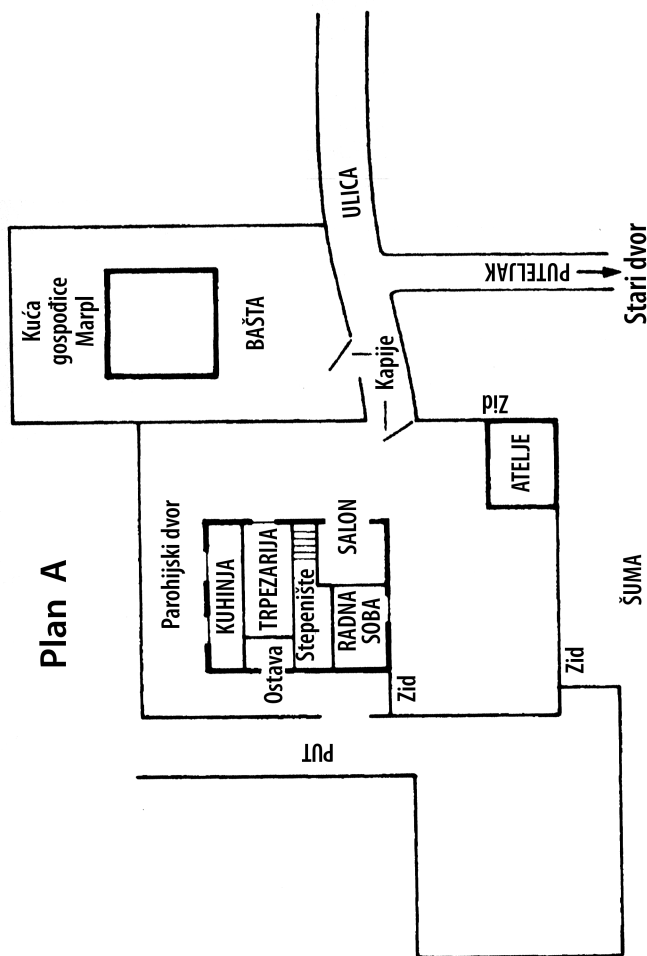
„Slikama, muzici, knjigama“, odgovorio sam čistu istinu.

Gospođica Hartnel, koja ni o čemu i ne razgovara sem o ličnim temama, izgledala je kao da mi ne veruje, kao da sumnja u moj odgovor. Iskoristivši taj trenutak u kome se kolebala ne znajući kako dalje da postupi, poželeo sam joj prijatno veče i žurno se udaljio.

Navratio sam u još jednu kuću malo niže u selu i konačno stigao nazad do parohijskog dvora kroz baštensku kapiju, prošavši pritom opasnu tačku – vrt gospođice Marpl. Nisam ipak video kako bi bilo ljudski moguće da vesti o mojoj poseti gospođi Lestrendž već stignu do ušiju gospođici Marpl, pa sam se osećao manje-više bezbedno.

Dok sam namicao rezu na kapiju, prošlo mi je kroz glavu da svratim u baštensku kućicu koju je mladi Lorens Reding koristio kao atelje i pogledam kako napreduje Grizeldin portret.

Prilažem ovde jedan grub nacrt koji će biti koristan s obzirom na ono što se potom događalo, skicu sa samo naj-neophodnijim detaljima.

Mislio sam da u ateljeu nikoga nema. Nisu se čuli nikakvi glasovi koji bi me upozorili, a moji koraci se valjda nisu čuli po travi.

Otvorio sam vrata i smušeno zastao na pragu. U ateljeu je bilo dvoje ljudi. Muškarac je držao ženu u naručju i strasno je ljubio.

Bili su to mladi slikar Lorens Reding i gospođa Protero.

Brže-bolje sam se povukao i umakao u svoju radnu sobu. Tu sam se smestio u stolicu, izvadio lulu i porazmislio. Ovo otkriće me je zaprepastilo, posebno pošto sam posle razgovora s Leticijom tog popodneva bio uveren da se između nje i mladića razvija neka vrsta razumevanja. Bio sam, štaviše, ubeđen da i ona sama tako misli. Apsolutno sam smatrao da Leticija ništa ne zna o mladićevim osećanjima prema njenoj maćehi.

Gadna petljavina. Preko volje sam odao priznanje gospođici Marpl – ona nije bila obmanuta, očigledno je sa zavidnom tačnošću pretpostavila šta se zapravo događa. Potpuno sam pogrešno pročitao značajni pogled koji je uputila Grizeldi.

Ni u snu ne bih pomislio da je upletena gospođa Protero. Uvek je ostavljala utisak Cezarove žene – tihe i suzdržane, žene za koju niko ne bi pomislio da gaji uopšte ikakva duboka osećanja.

Do te sam tačke stigao u svojim razmišljanjima kad me je prenulo kucanje na prozorsko staklo. Ustao sam i prišao francuskom prozoru. Ispred je stajala gospođa Protero. Otvorio sam joj pa je ušla, i ne sačekavši na moj poziv. Prešla je sobu, zadihana, i klonula na sofu.

Imao sam utisak kao da je nikad pre nisam zaista video. Tiha, suzdržana žena koju sam poznavao nestala je bez traga, a umesto nje je tu bilo jedno biće u očajanju, koje je jedva hvatalo dah. Tek tada sam shvatio da je Ana Protero prava lepotica.

Brineta blede puti, s duboko usađenim smeđim očima, bila se sada sva zarumenela, a grudi su joj se burno nadi-male. Kao da je neki kip odjednom oživeo. Zatreptao sam, iznenađen tim preobražajem.

„Mislila sam da je najbolje da dođem“, rekla je. „Upravo... upravo ste videli?“

Naklonio sam glavu.

Vrlo tiho je rekla: „Volimo se...“ I čak ni tako uznemirena i preplašena nije mogla a da se malčice ne osmehne. Bio je to osmeh žene koja gleda u nešto prelepo i čudesno.

I dalje sam ćutao, a ona me je malo potom upitala: „Pret-postavljam da vama to izgleda veoma pogrešno?“

„Da li biste mogli očekivati od mene da vam kažem bilo šta drugo, gospođo Protero?“

„Ne... ne, valjda ne.“

Nastavio sam trudeći se da mi glas bude što blaži: „Udata ste žena...“

„O, znam – znam“, prekinula me je. „Zar mislite da ja nisam mnogo puta prevrtela u glavi sve to? Ja nisam stvar-no pokvarena žena – nisam. I sve to nije... nije... kao što vi možda mislite...“

„Drago mi je zbog toga“, rekao sam vrlo ozbiljno.

Upitala je prilično plašljivo: „Reći ćete mom mužu?“

„Izgleda da vlada rasprostranjeno mišljenje da sveštenik nije u stanju da se ponaša kao džentlmen“, rekao sam oporo. „To nije istina.“

Pogledala me je zahvalno.

„Vrlo sam nesrećna. Tako sam užasno nesrećna. Ne mogu dalje. Jednostavno ne mogu dalje. Ne znam šta da radim.“ U glasu joj je narastala jedna pomalo histerična nota. „Ne znate kakav je moj život. Nesrećna sam s Lucijusom od samog početka. S njim nijedna žena ne bi bila srećna. Volela bih da

je mrtav... to je grozno, ali volela bih... očajna sam. Kažem vam, očajna.“ Trgla se i pogledala u prozor. „Šta je to bilo? Nešto sam čula. Možda je Lorens.“

Prišao sam prozoru, koji nisam bio zatvorio iako sam mislio da jesam. Izašao sam i pogledao po vrtu, ali nikog nisam video. Ipak sam bio gotovo ubeđen da sam i ja nekoga čuo. Ili me je možda ubedila ona jer je bila tako sigurna.

Kad sam ponovo ušao u sobu, Ana je sedela presavijena, oborene glave, i izgledala je kao živa slika očajanja. „Ne znam šta da radim“, rekla je ponovo. „Ne znam šta da radim.“

Prišao sam i seo pored nje. Govorio sam joj ono za šta sam verovao da mi je dužnost da kažem, i trudio sam se da govorim s neophodnim ubeđenjem, mada sam sve vreme bio neprijatno svestan kako sam koliko tog jutra izrazio osećanje da bi svet bio bolji bez pukovnika Protera.

Molio sam je pre svega da ne uradi ništa ishitreno. Napustiti muža i kuću vrlo je ozbiljan korak.

Ne mislim da sam je ubedio. Živeo sam na ovom svetu dovoljno dugo da znam kako je razuman razgovor sa zaljubljenima jalov posao, ali mislim ipak da su joj moje reči pružile izvesnu utehu.

Kad je ustala da pođe, zahvalila mi je i obećala da će razmisliti o onome što sam rekao.

Bez obzira na to, pošto je otišla, ja sam ostao vrlo uznemiren. Osećao sam da sam sve dosad pogrešno prosuđivao karakter Ane Protera. Sada je ostavljala na mene utisak očajnice, žene koja ni pred čim neće ustuknuti kad su joj osećanja konačno probuđena. A bila je ludo, očajnički, divlje zaljubljena u Lorensa Redinga, muškarca mlađeg od sebe nekoliko godina. Nije mi se to dopadalo.